

Nadadaruma A Damit

"Different Languages"

A Phrase Book for Ga'dangs in:

Ga'dang

Ilocano

Filipino

English

Summer Institute of Linguistics-Philippines, Inc.
TRANSLATORS **PUBLISHERS**

1989

Published
in cooperation with
the Institute of Philippine Languages
and the
Department of Education, Culture and Sports
Manila, Philippines

Additional copies of this publication are available from:

Book Depository
P.O. Box 2270 CPO
1099 Manila

We wish to express appreciation to the Program for Asian Projects, the Ramon Magsaysay Award Foundation, and the Rockefeller Brothers Fund for their assistance in the production of this publication.

Ga'dang Phrase Book - Edition 2
22.17-889-2C 57.150P-894041B
ISBN 971-18-0132-7

Printed in the Philippines

REPUBLIKA NG PILIPINAS
(Republic of the Philippines)
MINISTRI NG EDUKASYON, KULTURA AT ISPORTS
(MINISTRY OF EDUCATION, CULTURE & SPORTS)
MAYNILA
(MANILA)

TANGGAPAN NG
(OFFICE OF THE

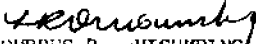
MINISTER
(MINISTER)

PAUNANG SALITA

Bahagi ng ating yaman ang pagkakaroon ng iba't ibang wika at kultura sa ating bansa. Iba't ibang wika ang sinasalita ng iba't ibang pangkat na naninirahan sa ating kapuluan. Ikinararangal nating pangalagaan ang mayamang pamanang pangkalinangan ng mga pangkat na ito upang palaganapin ang pagkakaisa at ang pagmamalaki sa pambansang pagkakakilanlan.

Ang aklat na ito na nasusulat sa isa sa mga katutubong wika sa Pilipinas ay naglalayong paunlarin ang kasanayan sa pagbasa at pagkaunawa, dagdagan ang kaalaman, patindihin ang pagmamalaki sa unang wika, at ihanda ang estudyante sa pagtanggap sa pambansang wika. Sa ganitong lapit, mawiwiling magbasa ang isang batang bago pa lamang natututong magbasa, at nagkakaroon siya ng tiwala sa sarili. Dahil dito'y nasisiyahan siyang magpatuloy ng pag-aaral upang maging bahagi ng pagpapaunlad ng bansa.

Ikinararangal ng Kagawaran ng Edukasyon, Kultura at Sports na ipakilala ang aklat na ito bilang pinakahuli sa isang serye ng mga aklat na naglalayong palaganapin ang pagkatutong bumasa at sumulat. Sa pamamagitan ng pagpapalakas sa mga pangkat linggwistiko, pinalalakas din natin ang bansa.

LOURDES R. QUISUMBING
Kalihim

Preface

The purpose of this book is to help speakers of Ga'dang communicate with speakers of Filipino, Ilocano, and English. Speakers of these three languages should also be able to use this book to learn some basic Ga'dang expressions.

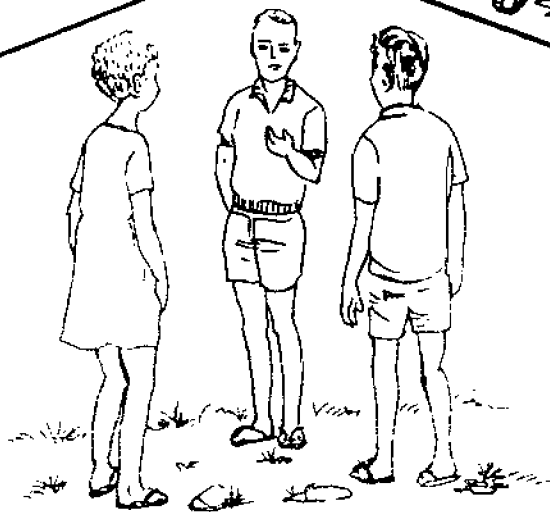
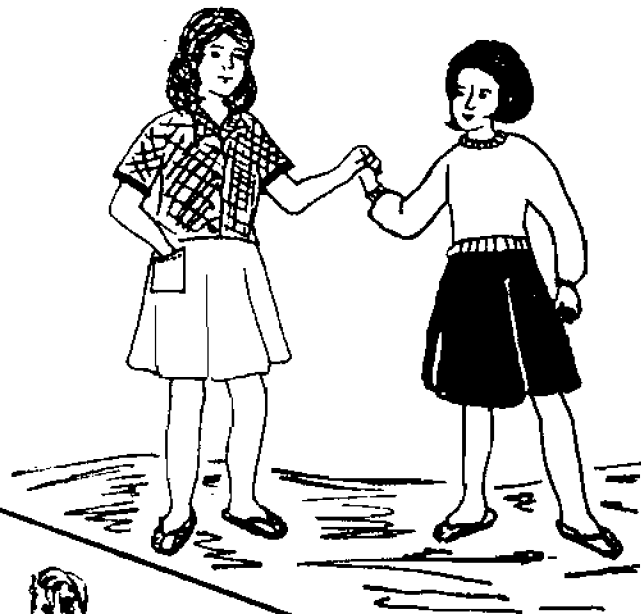
Commonly used expressions are given in the four languages. They are grouped by topics, but are not dialogues. The translations are not literal. They are meant to be the expressions that are natural in each language for that given situation.

In order to read the situationally equivalent translations in the four languages, begin with the Ga'dang at the extreme left side and read the expressions with the same number going left to right across the two pages. Occasionally the equivalent expressions in the four languages will all be on one page.

The topics included in this book are: 1. Greetings When Meeting, 2. Compliments, 3. Everyday Sayings, 4. Visiting, 5. Family, 6. Relatives, 7. Our Bodies When Sick, 8. Parts of the Body, 9. Speaking, 10. When Writing, 11. When Eating, 12. Food, 13. Buying and Bargaining, 14. Travelling, 15. Finding the Way to a Place, 16. Climate/Weather, 17. Learning, 18. In School, 19. Animals, 20. Time, 21. Numbers, and 22. Money.

Ino Neturak Sitaw a Leburu

1. Ino angnga'lang si kasittolay	2
2. Ino angngiyafu	4
3. Ino nalawara tatabbag	6
4. Mannodoyug	12
5. Ino ira a taabbalay	14
6. Wawwayi	16
7. Ino baggitam nu aggatakit	20
8. Ngangan na baggi	22
9. Ino addamit	26
10. Nu manurakketam	28
11. Nu mangnganetam	32
12. Ino akkanannu	34
13. Maggatang anna mattawar	36
14. Mangalyog	40
15. Tufukan ino dalan a angan na	44
16. Akkakokwa na langit	46
17. Makkakammu	48
18. Sey giskwelan	52
19. Ayal anna korwan a makkarayam	54
20. Ino orat	58
21. Bilang	64
22. Pirak	66

1. Ino angnga'lang si kasittolay

2. Ino angngiyafu

3. Ino nalawara tatabbag

Ga'dang
Ino angngalang si kasittolay

1. Sintaw naggabwatannu?
2. Sintaw angannu?
3. Seoy.
4. Umangak sey agyanandaw.
5. Ayawak.
6. Ayokayu.
7. Umunekkayu.
Sumallungkayu.
8. Mauntakun.
9. Manokun.
10. Intamun.

Ilocano

1. Naggappuam?
2. Papanam?
3. Idiay.
4. Mapanak idiay ayanyo.
5. Apo.
6. Addakayo gayam!
7. Umuli kayo.
Sumrek kayo.
8. Umun-unaakon.
9. Agawidakon.
10. Intayon.

Filipino

1. Saan kayo nanggaling?
2. Saan kayo pupunta?
3. Diyan lang.
4. Pupunta ako sa inyo.
5. Tao po!
6. Kayo pala.
7. Umakyat kayo.
Tuloy po kayo.
8. Mauuna na ako sa inyo.
9. Uuwi na ako.
10. Tayo na.

English

1. Where are you coming from?
2. Where are you going?
3. Just over there.
4. I am going to your place.
5. Is anybody home?
6. You're here!
7. Come on up.
Come inside.
8. I'll go ahead.
9. I'm going home.
10. Let's go.

Ino anqngiyafu

1. Nalawara abbindaw. Natafatafengke.	1. Nagpintas ta anakyon. Nakaluklukmeg!
2. Nalawara agyanan yo lubbundaw.	2. Napintas ti lugaryo.
3. Anggangku to se nasiyanak.	3. Kayatko ditoy ta natalna.
4. Nalaingka a makkalutu.	4. Naglaingka nga agluto.
5. Nalawara nakkantam.	5. Nagimas ti kinnan tayo.
6. Nalaingka a minggeles.	6. Naglaingka nga aginglis.
7. Dama na ta lettratun takayu?	7. Mabalín nga litratuen kayo?
8. Pakomannak se ammek ginagguriyat.	8. Despensarem ta diak inggagara.
9. -----	9. Agyamanak.

1. Maganda ang iyong anak. Napakalusog.	1. Your child is beautiful. He's very healthy.
2. Magandang tirahan ang iyong lugar.	2. Your place is a nice place to live.
3. Gusto ko rito. Tahimik na lugar.	3. I like it here. It's a peaceful place.
4. Mahusay kang magluto.	4. You are a good cook.
5. Napakasarap ng pagkaing iyon.	5. That meal was delicious.
6. Mahusay kang magsalita ng Ingles.	6. You speak English very well.
7. Maaari ba kitang kunan ng larawan?	7. May I take your picture?
8. Ipagpaumanhin po ninyo, hindi ko po sinasadya.	8. Sorry, it wasn't intentional.
9. Salamat po.	9. Thank you.

Ino nalawara tatabbag

1. Ammek ammu.	1. Diak ammo.
2. Purayannun.	2. Bay-amon.
3. Ikka pelang.	3. Adda kenka.
4. Ikkanakun.	4. Siakton.
5. Manokun.	5. Mapanakon.
6. Akkanin taw.	6. Umayka man ditoy.
7. A'dandak si coke.	7. Ikkannak man iti coke.
8. Bukkatannu yan kayatan.	8. Ilukatmo man ta ridaw.
9. Iyaku'nu yan sawang.	9. Irikepmo ta tawa.
10. Embuka.	10. Aggurayka.
11. Mebulungka sikwak.	11. Makikuyugka kaniak.
12. Inya yan bulunnu ya?	12. Asino dayta kadduam?
13. Ammum ino mayor sinay a lubbun?	13. Am-ammon ti mayor ti dayta a lugar?
14. Ammuk nu maitak.	14. Ammok no makitak.
15. Sanneno anganna?	15. Ania ti naganna?

1. Hindi ko alam.
2. Bayaan mo na.
3. Bahala ka.
4. Ako na.
5. Aalis na ako.
6. Halika rito.
7. Dalhan mo ako ng coke.
8. Buksan mo ang pinto.
9. Isara mo ang bintana.
10. Sandali lang.
11. Sumama kayo sa akin.
12. Sino ang kasama mo?
13. Kilala mo ba ang mayor sa lugar na iyon?
14. Kilala ko siya sa mukha.
15. Ano ang pangalan niya?

1. I don't know.
2. Never mind.
3. It's up to you.
4. I'll do it.
5. I'll be going now.
6. Come here.
7. Bring me a Coke.
8. Open the door.
9. Close the window.
10. Please wait a moment.
11. Come with me.
12. Who is your companion?
13. Do you know the mayor of that place?
14. I know him by sight.
15. What is his name?

16. Ammek madandang.
Nakalyawangkun ma'lud.
17. Ammek maawatan.
18. Sanna yo ya?
19. Sanna yan?
20. Sannenooy ya?
21. Makwan lapis tan?
22. Kansa? Naansa?
Inya?
Makangkwa?
23. Sintaw?
Ma?
Ansanna?
24. Sannammay?
25. Ipidwammo kunnuwe.
26. Bulunannak abbu.
27. Wara bariyam?
28. Makkangkamak.

16. Diak malagipen.
Nalipatakon.
17. Diak maawatan.
18. Ania daytoy?
19. Ania dayta?
20. Ania daydiay?
21. Akin lapis dayta?
22. Kaano?
Asino?
Akinkukua?
23. Adinno?
Apay?
Kasano?
24. Apay nga saan?
25. Pangngaasim ta ulitemman.
26. Mabalin nga kuyugennak?
27. Adda sinsilyom?
28. Sige. Agap-apuraak
ngamin.

16. Hindi ko matandaan. Nakalimutan ko na.	16. I don't remember. I have forgotten.
17. Hindi ko maunawaan.	17. I do not understand.
18. Ano ito?	18. What is this?
19. Ano iyan?	19. What is that?
20. Ano iyon?	20. What is that over there?
21. Kaninong lapis iyan?	21. Whose pencil is that?
22. Kailan? Sino? Kanino?	22. When? Who? Whose?
23. Saan? Bakit? Papaano?	23. Where? Why? How?
24. Bakit hindi?	24. Why not?
25. Pakiulit mo nga ang iyong sinabi.	25. Please repeat what you said.
26. Maaari bang samahan mo ako?	26. Would you please accompany me?
27. May barya ka ba?	27. Do you have small change?
28. Nagmamadali ako!	28. I'm in a hurry.

4. Mannodoyug

5. Ino ira a taabbalay

6. Wawwayi

Mannodoyug

1. Sintaw ino gakkuruwa naggabwatannu?
  2. Sintaw pagyanannu to ingkein?
  3. Sintaw naggabwattannu ingkein?
  4. Sanna damak a iduffun sikwam?
  5. Inangak pelang makakkiyayam.
  6. Gaggamwangngu?
  7. On, gaggamwangku pelang singgafi a naggabwat sey Santiago.
1. Taga-ano ka a sigud?
  2. Paggigianam itan?
  3. Naggappuam itan?
  4. Ania ti mabalin nga maipaayko kenka?
  5. Agpassiarak laeng.
  6. Kasangsangpetmo?
  7. Wen, kasangsangpetko laeng idi kalman a naggapu idiy Santiago.

1. Taga saan po ba kayong talaga?	1. Where are you from originally?
2. Saan kayo nakatira ngayon?	2. Where are you staying now?
3. Saan kayo galing ngayon?	3. Where did you just come from?
4. Ano'ng maitutulong ko sa inyo?	4. What can I do for you?
5. Dumadalaw lang ako.	5. I just came to visit.
6. Kararating mo lang ba?	6. Have you just arrived?
7. Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Santiago.	7. Yes, I just came yesterday from Santiago.

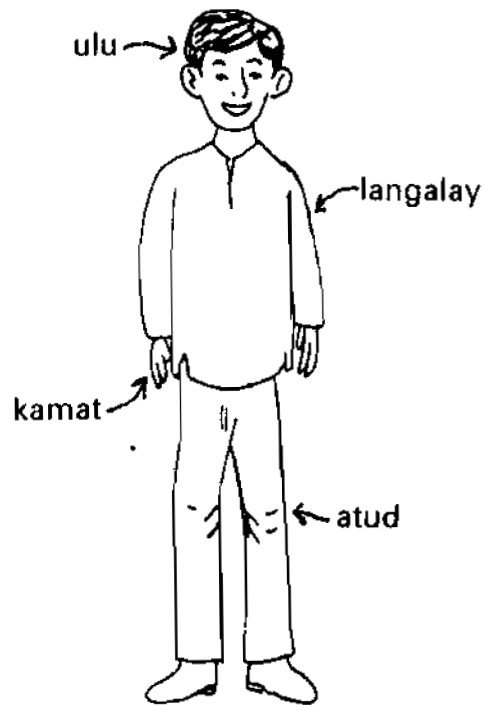
Ino ira a taabbalay

1. Nabiyag kepay i amam?	1. Sibibiag pay laeng kadi ni tatangmo?
2. On, udde natay i ina sin tata tarun.	2. Wen, ngem ni Nanang ket natay idi napalabas a tawen.
3. Pidyakayu a makakarolak?	3. Mano kayo nga agkakabsat?
4. Walukami ammin.	4. Walo kami amin.
5. Ikkeno kauntan?	5. Sika ti inauna?
6. Bakkan, ikkanak ino kauddiyan.	6. Saan, siak ti inaudi.
7. Pidya runnun?	7. Mano ti tawenmo?
8. Wara atawam?	8. Adda asawamon?
9. Wara abbingngu?	9. Adda annakmon?
10. On, limeranno abbingku.	10. Wen, adda liman.
11. Adwera bafay, talluwera lalaki.	11. Dua ti babbai ken tallo ti lallaki.

1. Buhay pa ba ang tatay mo?	1. Is your father still living?
2. Oo, pero namatay na ang nanay ko noong isang taon.	2. Yes, but my mother died last year.
3. Ilan kayong magkakapatid?	3. How many brothers and sisters do you have?
4. Walo kaming magkakapatid.	4. There are eight children in our family.
5. Kayo ho ba ang panganay?	5. Are you the eldest?
6. Hindi, ako ang bunso.	6. No, I am the youngest.
7. Ilan taon na po kayo?	7. How old are you?
8. May asawa po ba kayo?	8. Are you married?
9. May mga anak na ba kayo?	9. Do you have any children?
10. Oo, mayroon na akong limang anak.	10. Yes, I have five children.
11. Dalawang babae at tatlong lalaki.	11. Two are girls and three are boys.

Ga'dang	Ilocano	Filipino	English
<u>Wawwayi</u>			
1. ama	ama	ama	father
2. ina	ina	ina	mother
3. abbing	anak	anak	children
4. abbing	anak	anak	son/daughter
5. atawa	asawa	asawa	husband/wife
6. pangit/balu	balo	balo	widower/widow
7. -----	kaayan-ayat	nobyo/noby	fiance/fiancee
8. kolak	kabsat	kapatid	brother/sister
9. uddi, buridik	ub-ubing	bunso	youngest
10. palungu	in-inauna	panganay	oldest
11. afu	apo	nuno	grandparent
12. afu	apoko	apo	grandchild
13. ulitag	uliteg	tiyo	uncle
14. titti	ikit, anti	tiya	aunt
15. panganakan	kaanakan	pamangkin	nephew/niece
16. kapinsan	kasinsin	pinsan	cousin

17. katuwangan	katugangan	biyanan	mother-/father- in-law
18. katayug	kayong	bayaw	brother-in-law
19. ipag	ipag	hipag	sister-in-law
20. manuwang	manugang	manugang	son-/daughter-in- law
21. wayi	kabagyan	kamag-anak	relative
22. kalubbunan	kailian	kababayan	townmate
23. bulun	gayyem	kaibigan	friend
24. kalinga	kabusor	kaaway	enemy
25. tolay	tao	tao	person
26. lalaki	lalaki	lalaki	man, male
27. bafay	babai	babae	woman, female
28. abbing	ubing	bata	child
29. buwanak	baro	binata	young man
30. balatang	balasang	dalaga	young woman
31. lakay	lakay	matandang lalaki	old man
32. bakat	baket	matandang babae	old woman

7. Ino baggitam nu aggatakit

8. Ngangan na baggi

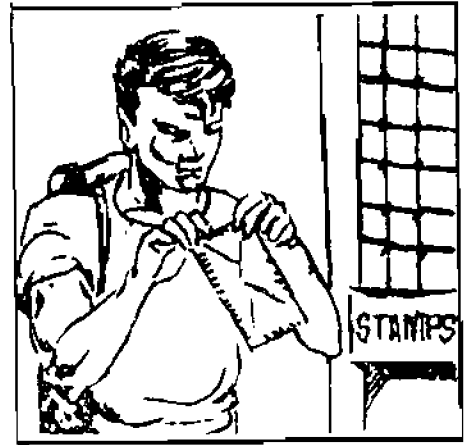
Ino bagqitam nu aqqatakit

1. Narakkat ino gawagawayanna.	1. Madi ti rikriknaena.
2. Matakita.	2. Masakit.
3. Umangka si doktor.	3. Agpakitaka iti doktor.
4. Sintaw agyanan na doktor?	4. Ayan ti doktor?
5. Sanneno gi'nannu?	5. Ania ti rikriknaem?
6. Malo yo uluk.	6. Nasakit ti ulok.
7. Nutak so gafi.	7. Nagsarwaak idi rabii.
8. Maliwawwagak anna mababannak.	8. Maululawak ken aggurigorak.
9. Mababannak nakuy.	9. Addan sa malariak.
10. Inditsyonan taka.	10. Indiksionan daka.
11. Tumarannu yo agas kadda tangganaw.	11. Tomarem daytoy agas kada tumenga ti aldaw.

1. Masama ang kanyang pakiramdam.	1. He doesn't feel well.
2. May sakit siya.	2. He is sick.
3. Pumunta ka sa doktor.	3. Go to the doctor.
4. Saan ako tatawag ng doktor?	4. Where can I find a doctor?
5. Ano ang nararamdaman mo?	5. How do you feel?
6. Masakit ang aking ulo.	6. I have a headache.
7. Nagsuka ako kagabi.	7. I vomited last night.
8. Nahihilo ako at may lagnat.	8. I feel dizzy and I have a fever.
9. May malaria yata ako.	9. I think I have malaria.
10. Iiniksyunan kita.	10. I will give you a shot.
11. Inumin mo ang gamot na ito tuwing tanghali.	11. Take this medicine every day at noon.

Ga'dang	Ilocano	Filipino	English
<u>Nganqan na bagqi</u>			
1. langalay	takkiag	bisig	arm
2. daruru	likud	likod	back
3. baggi	bagi	katawan	body
4. tulang	tulang	buto	bone
5. simid	timid	baba	chin
6. ta'gang	barukong	dibdib	chest
7. layag	lapayag	tainga	ear
8. siku	siko	siko	elbow
9. mata	mata	mata	eye
10. mutung	rupa	mukha	face
11. tamuru	ramay	daliri	finger
12. takki	saka	paa	foot
13. kiray	muging	noo	forehead
14. abuk	buok	buhok	hair
15. kamat	ima	kamay	hand
16. futu	puso	puso	heart
17. atud	tumeng	tuhod	knee

18. uffu	luppo	hita	upper leg, thigh
19. bilag	gurong	binti	lower leg, calf
20. al	dalem	atay	liver
21. wangit	ngiwat	bibig	mouth
22. kuku	kuko	kuko	nail
23. bu'law	tengnged	leeg	neck
24. iyung	agong	ilong	nose
25. kanawit	paragpag	tadyang	rib
26. afa	abaga	balikat	shoulder
27. kuyung	tiyan	tiyan	stomach
28. ngipan	ngipen	ngipin	tooth
29. kararong	karabukob	lalamunan	throat
30. pa'ma	tangan	hinlalaki	thumb
31. kuramangnga takki	tangan ti saka	daliri ng paa	toe
32. dila	dila	dila	tongue

9. Ino addamit

10. Nu manurakketam

Ino addamit

1. Ammum a mattagalog?	1. Ammom ti agtagalog?
2. Maawatanku pay si bisang, udde ammek medamit.	2. Maawatak bassit ngem diak ammo nga isao.
3. Makadamitak si bisang.	3. Bassit laeng ti maisaok.
4. Sanna pingngandaw si _____ so dami'daw?	4. Ania ti _____ iti saoyo?
5. Maawatannu yo sapitangkuwera ya?	5. Maawatam ti ibagbagak?
6. Ammek maawatan.	6. Diak maawatan.
7. Ipidwam.	7. Ulitemman.
8. Iginayem a maddamit.	8. In-innayadem kadi ti agsao.
9. Nalaingka a minggeles.	9. Naglaingka nga agsao ti English.
10. Bakabakkan yo addamikku.	10. Saan nga kusto ti panagsaok.
11. Makkalakammuwak kepay a miloku.	11. Agad-adalak pay laeng nga agsao iti Ilocano.

1. Marunong po ba kayong magsalita ng Tagalog?
2. Naintindihan ko po ng kaunti ngunit hindi ako makapagsalita.
3. Nakakapagsalita ako ng kaunti.
4. Ano ang _____ sa inyong salita?
5. Naintindihan mo ba ang aking sinasabi?
6. Hindi ko po naintindihan.
7. Pakiulit mo nga.
8. Magsalita kayo ng marahan.
9. Mahusap kayong magsalita ng Ingles.
10. Hindi maayos ang aking pagsasalita.
11. Nag-aaral pa lamang akong magsalita ng Ilocano.

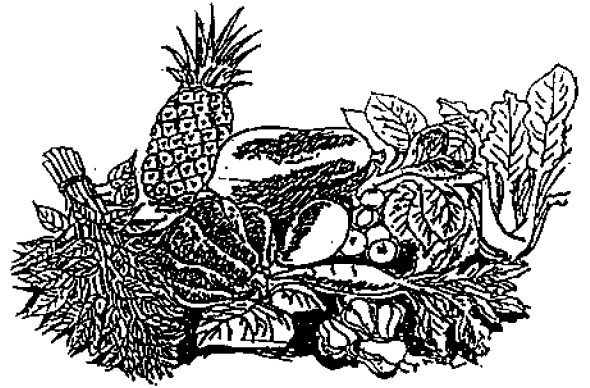
1. Do you know how to speak Tagalog?
2. I understand a little but I don't know how to speak it.
3. I speak it a little.
4. How do you say _____ in your language?
5. Do you understand what I am saying?
6. I don't understand.
7. Please repeat that.
8. Speak more slowly.
9. You speak English well.
10. My speech is not grammatical.
11. I am still learning how to speak Ilocano.

Nu manurakketam

1. Takkawangku abbu ino bolpennu ya. Malallamang.
  2. Manurakkak na ki ina.
  3. Maawaggu ino papel, selyo anna sobre.
  4. Itura'ngu sitaw ino angannu.
  5. Ida' nangngu na yo turakku.
  6. Maggatangak si adwa a appapesut a selyo, kasena tata a aggannam a disisay.
  7. Sintaw ino pattelegramantam?
1. Bulodekman ti penmo iti apagbiit.
  2. Agsuratakto ken ni Nanang.
  3. Masapulko iti papel, selyo ken sobre.
  4. Isuratmo ditoy ti naganmo.
  5. Pakibusonmo daytoy suratko.
  6. Gumatangak man ti dua nga selyo nga sagpipiso ken maysa nga sagsesenta.
  7. Ayan ti pagtelegramaan ditoy?

1. Pahiram nga po ng 'ballpen' ninyo sandali.
2. Magpapadala ako ng sulat sa nanay ko.
3. Kailangan ko ng papel, selyo, at sobre.
4. Lumagda kayo rito.
5. Dalhin ninyo ang sulat na ito sa posopis.
6. Pagbilhan mo ako ng dalawang selyong tigpipiso at isang selyong tig-sisisenta sentimo.
7. Saan kami maaaring magpadala ng telegrama?

1. May I borrow your pen for a moment?
2. I will send a letter to my mother.
3. I need paper, stamps, and an envelope.
4. Sign your name here.
5. Take this letter to the post office.
6. Sell me two one peso stamps and one 60 centavo stamp.
7. Where can we send a telegram?

11. Nu mangnganetam

12. Ino akkanannu

13. Maggatang anna mattawar

Nu mangnganetam

1. Mabisinak anna gaiinumak.	1. Mabisinak ken makainumak.
2. Mangnganetamun.	2. Mangan tayon.
3. Mangngangka pelamang. Ammeka maatal.	3. Manganka laing a. Dika agbabain.
4. Nalawara isiratam se aluagatan.	4. Naimas ti sinda tayo ken medyo nagasang.
5. Dagganannu lud.	5. Mangalaka pay.
6. Ammekun. Nabattuwakun.	6. Kuston. Nagsugakon.
7. Minumak abbu payi.	7. Makiinumak man bassit.

1. Nagugutom at nauuhaw ako.
2. Kumain na tayo.
3. Kumain kayong mabuti,
huwag kayong mahihiya.
4. Masarap at maanghang-
anghang ito.
5. Kumuha pa kayo.
6. Ayaw ko na, busog na ako.
7. Pahingi nga po ng inumin.

1. I am hungry and thirsty.
2. Let's eat.
3. Eat well, don't be shy.
4. This food is delicious and
a little spicy.
5. Take some more.
6. I can't, I'm full!
7. Give me a drink of water,
please.

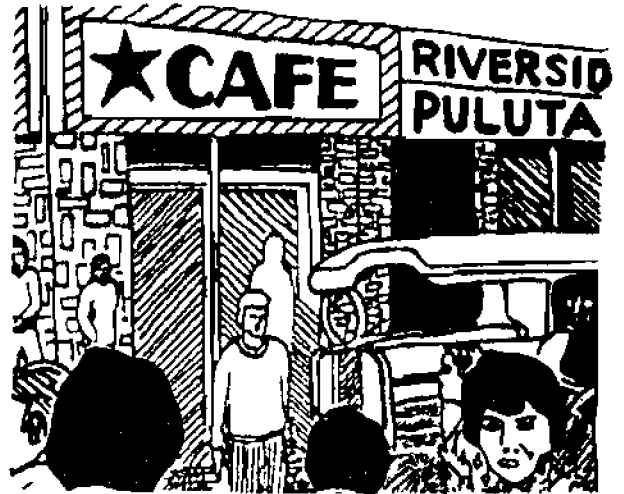
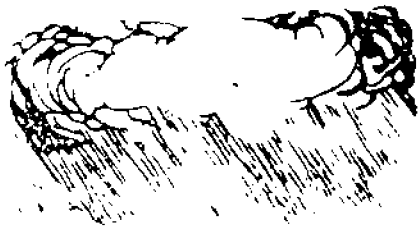
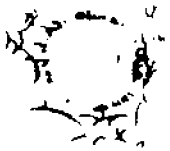
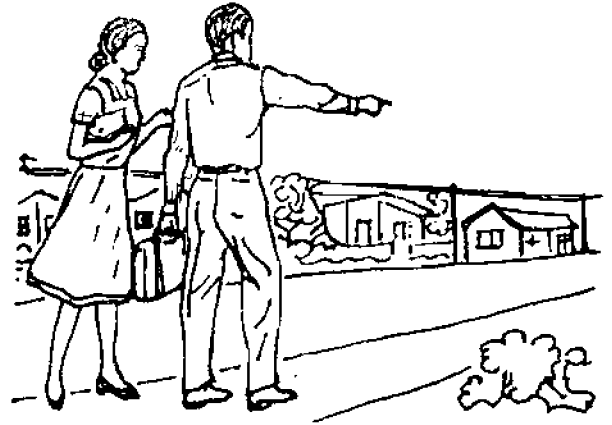
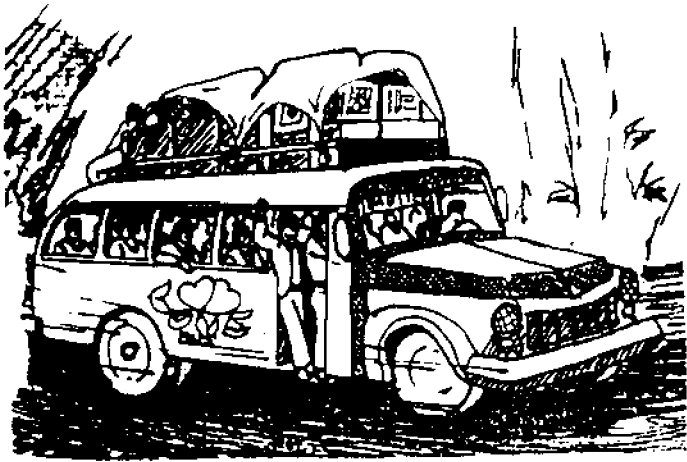
Ga'dang	Ilocano	Filipino	English
<u>Ipo akkanannu</u>			
1. papet	paria	ampalaya	bitter gourd
2. arabung	rabong	labong	bamboo shoots
3. futu na abat	sabunganay	puso ng saging	banana blossom
4. kawasan a kamborot	utong	sitaw, sitaw	long beans
5. balatung	balatong	monggo, balatong	mongo beans
6. repolyo	repolyo	repolyo	cabbage
7. kafoy	kahoy	kamoteng-kahoy	cassava
8. bakaw	mais	mais	corn
9. balansina	tarong	talong	eggplant
10. afut	bawang	bawang	garlic
11. laya	laya	luya	ginger
12. saluyut	saluyot	okra	okra
13. danggu	lasona	sibuyas	onion
14. bisantes	gisantes	sitsaro	peas
15. pitsay	petsay	petsay	pechay
16. amiling	sili	siling pula	red pepper
17. tafungaw	tabungaw	upo	white squash
18. kalubasa	karabasa	kalabasa	yellow squash
19. gassilang	kamoti	kamoteng-baging	sweet potato, yam
20. kamatit	kamatis	kamatis	tomato
21. atis	atis	atis	custard apple
22. abukadu	abocado	abokado	avocado

23. abat	saba	saging	banana
24. ayog	niog	niyog	coconut
25. narikit a ayog	ņaganus a niog	buko	young coconut
26. bayabat	bayabas	bayabas	guava
27. kalamansi	kalamansi	kalamansi	kalamansi
28. anangka	langka	angka	jackfruit
29. mangga	mangga	mangga	mango
30. sangkis	sangkis	dalanghita	orange
31. tapaya	papaya	papaya	papaya
32. pinya	pinya	pinya	pineapple
33. lubban	lukban	suha	pomelo
34. kayumito	kaimito	kaimito	star apple
35. ba'langnga baka	karne ti baka	karning baka	beef
36. ba'langnga manuk	karne ti manok	karning manok	chicken
37. ama	rasa	alimasag	crab
38. binisa nanangat	pindang	daing	dried fish
39. nanangat	ikan, lames	isda	fish
40. gogawa	pato	karning pato	duck
41. ba'langnga bafuy	karne ti baboy	karning baboy	pork
42. kafe	kape	kape	coffee
43. itsa	itsa	tsa, tsaa	tea
44. gatas	gatas	gatas	milk
45. asin	asin	asin	salt
46. asukar	asukar	asukal	sugar

Maggatang anna mattawar

1. Pidya yo tayarda to sinnun ya?	1. Mano ti sangayarda kadaytoy?
2. Nangina yan. Ammena dama a tawaran?	2. Nagngina dayta! Dila mabalin nga kissayam?
3. Nalaken yan.	3. Nalaka daytan.
4. Pidya kad anggammu?	4. Mano ti kayatmo aya?
5. Dagganannu si bisang.	5. Nayonam pay bassit.
6. Damana si adwafulu pesut?	6. Mabalin iti duapulo a pisos?
7. Ara mantu. Pidya yarda anggammu?	7. Sige, mano nga yarda ti kayatmo?
8. Maggatangka si basket?	8. Manang, gumatangka iti basket?
9. Inyeno nangwa?	9. Asino ti nagaramid?
10. Inangwakungkepay.	10. Inaramidko. Inaramid ti ima.
11. Sintaw nakkalakammuwannu a nangwa si basket?	11. Sadino ti nagadalam nga nagaramid ti basket?
12. Sinulduwannak i ina.	12. Ni Nanang. Isu ti nangisuro kaniak.

1. Magkano ang isang yarda ng telang ito?	1. How much is a yard of this cloth?
2. Ang mahal naman. Maaari bang tumawad?	2. That's expensive. Can't you give a discount?
3. Napakamura na ito.	3. It's very inexpensive as it is.
4. Magkano ang gusto mo?	4. How much do you want to pay for it?
5. Dagdagan mo pa ng kaunti.	5. Offer a bit more.
6. Ibibigay mo ba sa bente pesos?	6. Can you give it to me for twenty pesos?
7. Sige. Ilan yarda ang kukunin mo?	7. Okay. How many yards do you want?
8. Ale, gusto ba ninyong bumili ng basket?	8. Ma'am, would you like to buy a basket?
9. Sino ang gumawa niyan?	9. Who made it?
10. Ako po. Gawa po ito sa kamay.	10. I made it myself. It's handmade.
11. Saan ka natutong gumawa ng basket?	11. Where did you learn how to make baskets?
12. Tinuruan po ako ng nanay ko.	12. My mother taught me.

14. Mangalyog

15. Tufukan ino dalan a angan na

16. Akkakokwa na langit

17. Makkakammu

Mangalyog

1. Ikkanakuno mattu tan iggamu.	1. Siakon ti mangkarga dayta Kargam, Apo.
2. Ammemun, aneno miggam.	2. Bay-amon, addan ti mangkarga.
3. Takannu yan tata ta ibballangku.	3. Ibatim ta maysa ta awitek.
4. Pidya ammin ino pagangku?	4. Mano amin ti pagbayadko?
5. Nafulotin yan. A'dan taka pelang si appat a pesut.	5. Napalalo unay daytan. Ikkanka laeng iti uppat nga pisos.
6. Umangka sey Isabela?	6. Mapanka idia y Isabela?
7. On. Sanneno pattakayangku a umang sinay?	7. Wen, ania ti pagluganak nga mapan idia y?
8. Iyan a tarak ino pattakayannu.	8. Dayta nga lugan ti pagluganam.
9. Dandanannak.	9. Surotennak.

1. Mama, ako na ang magdadala.
2. Huwag na, may magdadala na.
3. Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.
4. Magkano ang sisingilin mo sa lahat na ito?
5. Ang mahal naman! Apat na piso na lang.
6. Pupunta ba kayo sa Isabela?
7. Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon?
8. Sumakay kayo sa bus na iyon.
9. Sumonod kayo sa akin.

1. Sir, I will carry your cargo.
2. Never mind, I have someone to carry it.
3. Leave that one. I will carry it.
4. How much will you charge for all this?
5. That's too much. I will only give you four pesos.
6. Are you going to Isabela?
7. Yes, what do I take to get there?
8. You take that bus.
9. Follow me.

10. Sintawo pattakayangku a umang sey Solano?	10. Ayan ti pagluganan nga mapan idiyay Solano?
11. Seoy, udde tawwara nu mattakeka si traysikel.	11. Idiay, ngem nasaysayaat no agtraysikelka.
12. Manantaw ino kabayangnga ino umang sey Baguio?	12. Kasano ti kabayagna iti panagbiahe nga mapan idiyay Baguio?
13. Gumagumeda walu orat.	13. Dandani walo nga oras.
14. Mabbalibaletam?	14. Agbalon tayo?
15. Sintawo paddassannu?	15. Sadino ti pagdissaagam?
16. Makitakekayu?	16. Aglugan kayo, apo?
17. Mattakekayun. Iyekwako iggandawira so atap.	17. Aglugan kayon. Ikargak ti kargayo dita rabaw ti jeep.
18. Pidya piletik anyo attuk ya?	18. Mano ti pletek agraman daytoy kargak?
19. Sey palengki ino paddassangku.	19. Dita tindaan ti pagdissaagak.

10. Saan ang sakayan patungo sa Solano?	10. Where do I get the jeep to Solano?
11. Sa dako roon, pero mabuti pa ay sumakay kayo sa tricycle.	11. Over there, but it's better to take a tricycle.
12. Gaano katagal ang biyahe papunta sa Baguio?	12. How long is the trip to Baguio?
13. Mga walong oras siguro.	13. About eight hours.
14. Magbabaon ba tayo?	14. Should we take something to eat on the way?
15. Saan kayo bababa?	15. Where will you get off?
16. Sasama ho ba kayo?	16. Are you coming with us, sir, ma'am?
17. Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.	17. Get on. I will put your cargo on top of the jeep.
18. Magkano ang aking pasahe pati na ang kargada?	18. How much is the fare for myself and my cargo?
19. Bababa ako sa palengke.	19. I'll get off at the market.

Tufukan ino dalan a angan na

1. Gaddangngannu pelang yan.
2. Mamadiwanangka tan nabbara'ngalan a dalan.
3. Mamadawika nanu malla'wukka so tetay.
4. Antoma'da amam anni inam?
5. Ana i ama sey kalekay, e ana pay i ina so dufafa.
6. Ino balay so likura simbaan, balay i ulitaggu.
7. Manu'dukayu sinay.
8. Maddawukkayu sitaw.
9. Mittuggayu so bara'ngalla dalan.
10. Maddassakun taw.
1. Agderetsoka laeng dita.
2. Agpakanawanka dita nagsulian ti kalsada.
3. Agpakanawanka kalpasan ti rangtay.
4. Ayan ni Tatangmo ken ni Nanangmo?
5. Adda ni Tatang idiaiy ngato, ngem ni Nanang ket adda dita baba.
6. Ti balay iti likudan ti simbaan ket balay ni uliteg.
7. Sumang-at kayo idiaiy.
8. Sumalog kayo ditoy.
9. Agsardeng kayo dita nagsulian ti kalsada.
10. Agdissaagak ditoyen.

1. Dumeretso lang ho kayo.	1. Go straight ahead.
2. Kumanan kayo sa kanto.	2. Turn right at the corner.
3. Kumaliwa kayo pagkalampas ng tulay.	3. Turn left after the bridge.
4. Nasaan ang tatay at nanay mo?	4. Where are your father and mother?
5. Ang tatay ay nasa itaas, ang nanay po naman ay nasa ibaba.	5. Father is upstairs, but mother is downstairs.
6. Ang bahay sa likod ng simbahan ay sa tiyo ko.	6. The house behind the church is my uncle's.
7. Umakyat kayo.	7. Climb up there.
8. Bumaba kayo.	8. Come down here.
9. Para ho sa kanto.	9. Stop at the corner.
10. Bababa na ako rito.	10. I will get off here.

Akkakokwa na langit

1. Nalawad se ammenan muranin.
2. Napatu se dawunin ma'lud.
3. Nala'bat.
4. Mababbayabbag se mangin sey Cagayan.
5. Naluyak yo dalan se aggururan.
6. Nuran si natuyag singgafi.
7. Nala'gatak so addug so gafi.
8. Napatu sitaw udde nala'bat sey Baguio.
1. Nasayaat ta saanen nga agtutudo.
2. Nakapudpudot ta kalgaw ngaminin.
3. Naglammin.
4. Naka-angangin ta adda ngamin bagyo idiy Cagayan.
5. Nakapitpitak ti kalsada ita nga panagtutudo.
6. Nagtudo ti napigsa idi kalman.
7. Nakariingak gapu iti gurruod idi rabii.
8. Napudot ditoy ngem nalamiis idiy Baguio.

1. Mabuti't hindi na umuulan. 1. It's nice that it's no longer raining.
2. Napakainit dahil tag-init na. 2. It is very hot because it's dry season.
3. Maginaw. 3. It's cold.
4. Mahangin dahil may bagyo sa Cagayan. 4. It is very windy because there's a typhoon in Cagayan.
5. Maputik ang daan dahil tag-ulan. 5. The road is muddy because it's rainy season.
6. Umulan ng napakalakas kahapon. 6. It rained very hard yesterday.
7. Nagising ako dahil sa kulog kagabi. 7. The thunder woke me up last night.
8. Mainit dito pero maginaw sa Baguio. 8. It is hot here but it is cold in Baguio.

Makkakammu

1. Sintawo paggatangan si bannawag?
  2. Sintawo pappapiyangayanku si aggorattan?
  3. Sintawo agyanan na dentista?
  4. Sintaw pangappan si tiket nu mattakayeta si eroplano?
  5. Sintawa dalan a umang sey palengki?
  6. Sintaw ino nalawara restawrant?
  7. Aroyu kepayo Trinidad?
1. Ayan ti paggatangan iti pagiwarnak?
  2. Ayan ti agtartarimaan ti relo ditoy?
  3. Ayan ti dentista?
  4. Ayan ti pangalaan ti tiket nga aglugan ti eroplano?
  5. Ayan ti dalan nga mapan idiaiy tindaan?
  6. Ayan ti nasayaat nga restaurant?
  7. Adayo pay ti Trinidad?

1. Saan ako makakabili ng pahayagan?
2. Saan maaaring magpakumpuni ng relo?
3. Saan mayroon dentista?
4. Saan makakabili ng tiket sa eroplano?
5. Saan ang papuntang palengke?
6. Saan mayroon mabuting 'restaurant'?
7. Mas malayo pa ba sa Trinidad?

1. Where can I buy a newspaper?
2. Where can I get a watch repaired?
3. Where is there a dentist?
4. Where is the airplane ticket office?
5. Can you tell me the way to the market?
6. Where is a good restaurant?
7. Is it much further to Trinidad?

kusa

uwaw

atu

baka

18. Sey giskwelan

19. Ayam anna korwan a makkarayam

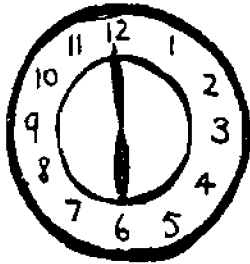
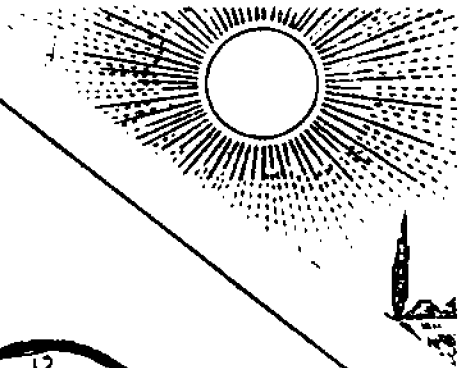
Sey qiskwelan

1. Dingngaggandaw kadda.	1. Denggenyo nga umuna.
2. Dingngaggandaw kadda si napyä.	2. Denggenyo nga nalaing.
3. Tabbandaw ino pakibebut.	3. Sungbatanyo ti saludsod.
4. Ikokwayu ino mabbasa.	4. Pigsanyo ti agbasa.
5. Nakandaw pelango mabbasa.	5. Dayta matayo ti pagbasayo.
6. An'adalandaw kappena.	6. Adalenyonto manen.
7. Mappakibebutak ta tabbandaw.	7. Agsaludsodak ket sungbatanyo.
8. Matta'dagga.	8. Tumakder ka.
9. Mattuttugga.	9. Agtugaw ka.
10. Itayaddawo kama'daw nu ammuyu ino tabbangnga.	10. Itayagyo ti imayo no ammoyo ti sungbatna.
11. Ikokwam a maddamit. Amme mika maddingngag.	11. Pigsam ti agsao. Saan daka nga mangngeg.
12. Nalawad.	12. Nasayaat.
13. Dama na.	13. Kusto dayta.
14. Bakkan.	14. Saan nga kusto.

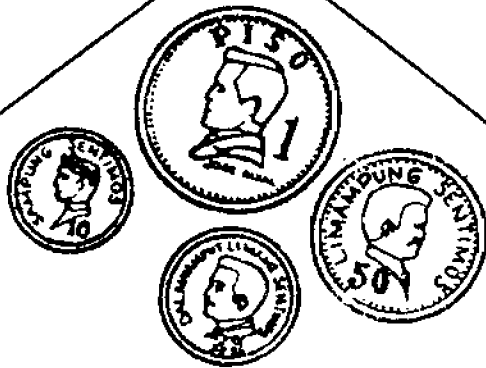
1. Makinig muna kayo.	1. Listen first.
2. Makinig kayong mabuti.	2. Listen carefully.
3. Sagutin ninyo ang tanong.	3. Answer the question.
4. Basahin ninyo ng malakas.	4. Read aloud.
5. Basahin ninyo ng tahimik.	5. Read silently.
6. Pag-aralan ninyo itong muli.	6. Study it again.
7. Magtatanong ako, sagutin ninyo.	7. I'll ask a question, you answer.
8. Tumayo ka.	8. Stand up.
9. Maupo ka.	9. Sit down.
10. Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.	10. Raise your hand if you know the answer.
11. Lakasan mo. Hindi namin marinig.	11. Speak louder. We can't hear you.
12. Magaling.	12. Good.
13. Tama.	13. Right.
14. Mali.	14. Wrong.

Ga'dang	Ilocano	Filipino	English
<u>Ayam anna korwan a makkarayan</u>			
1. daffug	nuang	kalabaw	water buffalo
2. kusa	pusa	pusa	cat
3. piyak	piek	sisiw	chick
4. manuk	manok	manok	chicken
5. baka	baka	baka	cow
6. lamag	buwaya	buwaya	crocodile
7. utta	ugsa	usa	deer
8. atu	aso	aso	dog
9. tukak	tukak	palaka	frog, toad
10. babayak	bayyek	uluulo	tadpole
11. gansu	ganso	gansa	goose
12. upa	upa	inahing manok	hen
13. kabayu	kabalyo	kabayo	horse
14. alifut	alutiit	butiki	house lizard
15. silay	banyas	bayawak	iguana
16. uwaw	sunggo	matsing, unggoy	monkey
17. akad	utut	daga	mouse, rat
18. bafuy	baboy	baboy	pig
19. lalung	kawitan	tandang	rooster
20. ulag	uleg	ahas	snake
21. dagga	pagong	pagong	turtle

22. taggam	kuton	langgam	ant
23. ayokan	uyukan	bubuyog	bee
24. alifambang	kulibangbang	paru-paro	butterfly
25. u'git	igges	higad	caterpillar
26. afat	gayaman	alupihan	centipede
27. balaingan	ipes	ipis	cockroach
28. asamasami	barrairong	uwang	coconut borer
29. kuriyat	kuryat	kuliglig	cricket
30. susut	simot-simot	tutubi	dragonfly
31. kalipappat	kulalanti	alitaptap	firefly
32. asilang	timel	pulgas	flea
33. afungat	ulmog	hanip	chicken flea
34. langaw	ngilaw	langaw	fly
35. sasat	dudon	tipaklong	grasshopper
36. kutu, lita	kuto, lis-a	kuto	louse/lice
37. ilak	lamok	lamok	mosquito
38. alifambang	sinan kulibangbang	gamu-gamu	moth
39. kakawa	lawwa-lawwa	gagamba	spider
40. anay	anay	anay	termite
41. u'git, kararang	igges, alinta	uod, bulati	worm

1 9 8
4

20. Ino orat

21. Bilang

22. Pirak

Ino orat

1. Sanneno oratto mitintam?

2. Alas nuwebe si gigi'bat.
Ala una si fuwab.

Alas dos treynta si fuwab.
Alas kwatro kwarenta
isingko si fuwab.

3. Mabayag kepay?

4. Sanna orattin?

5. Naladokan.

1. Linggu

2. Lunes

3. Martes

4. Miyerkoles

5. Huwebes

6. Biyernes

7. Sabado

1. Ania nga oras ti miting
tayo?

2. Alas nueve iti bigat.
Ala una iti malem.

Alas dos treinta iti malem.
Alas kwatro kwarenta
isingko iti malem.

3. Mabayag pay?

4. Ania ti orasen?

5. Naladawkan.

1. Dominggo

2. Lunes

3. Martes

4. Mierkoles

5. Huebes

6. Biernes

7. Sabado

1. Anong oras magsisimula ang pulong?
2. Alas nuebe ng umaga.
Ala una ng hapon.

Alas dos'y medya ng hapon.
Alas kwatro-kwarenta'y singko ng hapon.
3. Matatagalan pa ba?
4. Anong oras na?
5. Huli ka na.

1. Linggo
2. Lunes
3. Martes
4. Miyerkoles
5. Huwebes
6. Biyernes
7. Sabado

1. What time does the meeting start?
2. At nine in the morning.
At one o'clock in the afternoon.
At two-thirty p.m.
At four forty-five p.m.
3. Will it be a long time yet?
4. What time is it now?
5. You're late.

1. Sunday
2. Monday
3. Tuesday
4. Wednesday
5. Thursday
6. Friday
7. Saturday

1. aw, gafi	1. aldaw, rabii
2. sito aw, sito gafi	2. ita nga aldaw, ita nga rabii
3. singgafi, so gafi	3. idi kalman, idi rabii
4. daramat, fuwab nu daramat	4. inton bigat, rabii no bigat
5. sin taw	5. idi naminsan nga aldaw
6. gafi sin taw	6. idi naminsan nga rabii
7. fuwab singgafi	7. idi kalman ti malem
8. sisi'lap	8. sumipnget
9. lammuk	9. sardam
10. tangnga na gafi	10. tengnga ti rabii
11. marifarifad	11. parbangon
12. gigi'bat	12. agsapa
13. tangnganaw	13. tengnga ti aldaw, agmatuon
14. fuwab	14. malem
15. nesadwapin i sinag	15. panaglennek ti init

1. araw, gabi	1. day, night
2. ngayon, mamayang gabi	2. today, tonight
3. kahapon, kagabi	3. yesterday, last night
4. bukas, bukas ng gabi	4. tomorrow, tomorrow night
5. kamakalawa	5. day before yesterday
6. kamakalawa ng gabi	6. night before last
7. kahapon ng hapon	7. yesterday afternoon
8. agaw-dilim	8. twilight
9. pagkalipas ng dilim	9. after dark
10. hating-gabi	10. midnight
11. madaling-araw	11. dawn
12. umaga	12. morning
13. tanghali	13. noon
14. hapon	14. afternoon
15. paglubog ng araw	15. sunset

1. so da'bu	1. itay laeng
2. so gigi'bat	2. itay bigat
3. nu fuwab	3. inton malem
4. ingkein	4. itan
5. papanna	5. madamdama
6. tata si aw	6. maysa nga aldaw
7. talinggwan	7. maysa a lawas
8. tadakkag	8. makabulan
9. tarun	9. makatawen
10. aw	10. aldaw
11. gafi	11. rabii
12. ana pelang na aw	12. addanto laeng ti aldaw
13. kadda aw	13. kada-aldaw
14. sin tata tarun	14. itay napan, napalabas a tawen
15. to tarun	15. ita nga tawen
16. nanu tata tarun	16. inton umay nga tawen

1. kanina	1. a while ago
2. ngayon umaga	2. this morning
3. ngayon hapon	3. this afternoon
4. ngayon	4. now
5. mamaya	5. later
6. isang araw	6. one whole day
7. isang linggo	7. one week
8. isang buwan	8. one month
9. isang taon	9. one year
10. araw	10. daytime
11. gabi	11. nighttime
12. balang-araw	12. someday
13. araw-araw	13. every day, daily
14. nakaraan taon	14. last year
15. ngayon taong ito	15. this year
16. sa susunod na taon	16. next year

Ga'dang	Ilocano	Filipino	English
<u>Bilang</u>			
1. tata	maysa	isa	1 one
2. adwa	dua	dalawa	2 two
3. tallu	tallo	tatlo	3 three
4. appat	uppat	apat	4 four
5. lima	lima	lima	5 five
6. annam	innem	anim	6 six
7. pitu	pito	pito	7 seven
8. walu	walo	walo	8 eight
9. asam	siam	siyam	9 nine
10. tafulu	sangapulo	sampu	10 ten
11. adwafulu	duapulo	dalawampu	20 twenty
12. tallufulu	tallopulo	tatlumpu	30 thirty
13. appatafulu	uppat a pulo	apatnapu	40 forty
14. limafulu	limapulo	limampu	50 fifty
15. annamafulu	innem a pulo	animnapu	60 sixty
16. pitufulu	pitopulo	pitumpu	70 seventy
17. walufulu	walopulo	walumpu	80 eighty
18. asamafulu	siam a pulo	siyamnapu	90 ninety
19. tatut	sangagasut	isang daan	100 one hundred
20. tarifu	sangaribo	isang libo	1000 one thousand

1. maunta	umuna	una	first
2. mekadwa	maikadua	ikalawa	second
3. mekatallu	maikatlo	ikatlo	third
4. mekappat	maikapat	ikapat, ikaapat	fourth
5. mamitta	maminsan	minsan	once
6. mamidwa	mamindua	dalawang beses, ulit	twice
7. mami'lu	mamitlo	tatlong beses, ulit	three times
8. mamippat	mamimpat	apat na beses, ulit	four times
9. mamillina	maminlima	limang beses, ulit	five times
10. masosonay	masansan	madalas	often
11. gagamitta	sagpaminsan	bihira	seldom
12. kanayun	kanayon	malimit, palagi	always

Pirak

1. disisay	1. dies
2. binting	2. benting
3. tatalapit	3. singkuenta
4. pesut	4. pisos
5. pesut e binting	5. uno benting
6. tallu talapit	6. uno singkuenta
7. lima pesut	7. singko pesos, lima a pisos

1. diyas, diyas sentimos	₱ .10	1. ten centavos
2. bente singko sentimos	₱ .25	2. twenty-five centavos
3. singkwenta, singkwenta sentimos	₱ .50	3. fifty centavos
4. piso	₱1.00	4. peso
5. uno bente singko	₱1.25	5. one peso and twenty-five centavos
6. uno singkwenta	₱1.50	6. one peso and fifty centavos
7. limang piso	₱5.00	7. five pesos